

EUROOPA
KOMISJON

LIIDU VÄLISASJADE
JA JULGEOLEKUPOLIITIKA
KÕRGE ESINDAJA

Brüssel, 22.7.2020
JOIN(2020) 12 final

ÜHISARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

MACAU ERIHALDUSPIIRKOND: 2019. AASTA ARUANNE

ÜHISARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

MACAU ERIHALDUSPIIRKOND: 2019. AASTA ARUANNE

Kokkuvõte

Pärast Macau üleandmist Hiina Rahvavabariigile 1999. aastal on Euroopa Liit ja selle liikmesriigid jälginud tähelepanelikult Macau erihalduspiirkonna poliitilist ja majanduslikku arengut, mis lähtub põhimõttest „üks riik, kaks süsteemi“. Euroopa Liit peab jätkuvalt kinni „ühe Hiina“ poliitikast ning toetab põhimõtet „üks riik, kaks süsteemi“ ja selle rakendamist. Käesolev aastaaruanne Macau arengu kohta avaldatakse kooskõlas 1997. aastal Euroopa Parlamendi ees võetud kohustusega.

2019. aastal jätkus põhimõtte „üks riik, kaks süsteemi“ rakendamine Macau erihalduspiirkonna, Hiina ja kogu rahvusvahelise üldsuse jaoks edukalt.

Detsembris astus ametisse uus valitsusjuht Ho Iat-Seng. President Xi Jinping tegi Macausse kolmepäevase visiidi, et tähistada uue valitsusjuhi ametisseastumist ja Macau üleandmise 20. aastapäeva.

Ka 2019. aastal austati üldiselt Macau elanike õigusi ja põhivabadusi ning järgiti õigusriigi põhimõtet, lähtudes Macau põhiseaduses sätestatud põhimõttest „üks riik, kaks süsteemi“. Macau meedias väljendati jätkuvalt paljusid erinevaid seisukohti, hoolimata murest suureneva enesetsensuuri pärast.

Ehkki Macau põhiseaduses ja teistes õigusaktides ei ole ette nähtud üldiste valimiste korraldamist, kutsub EL Macau ametivõime üles kaasama avalikkust suuremal määral valitsusjuhi ja seadusandliku kogu valimistesse.

Majanduslikus plaanis on Macau endiselt maailma suurim kasiinokeskus ja hasartmänguturism edendab piirkonna majanduskasvu. Hiina majanduskasvu aeglustumine ning USA ja Hiina vaheline kaubandussõda olid peamised põhjused, miks Macau SKP kahanes 3,5 %. See on märk sellest, et Macau väike ja suuresti avatud majandus sõltub suurel määral Mandri-Hiina majanduse, finantsvaldkonna ja poliitika arengust. Mitmekesistamise alased jõupingutused jätkuvad mõõdukate edusammudega, kuna hasartmängutööstuse arvele langeb endiselt peaaegu pool SKPst.

2019. aastal hoogustus majanduskoostöö Mandri-Hiinaga: president Xi Jinpingi külaskäigu paiku kuulutati välja uued meetmed finantsteenuste valdkonnas, et toetada Macau mitmekesistamist.

Poliitiline areng

Macau valitsuses toimusid aasta lõpus suured muutused: valiti uus valitsusjuht, Ho Iat-Seng, ja määrati ametisse ka teisi kõrgemaid ametnikke.

Valimiskomisjon valis uueks valitsusjuhiks, kes vahetab välja Fernando Chui, 25. augustil 392 poolthäälega 400st Ho Iat-Sengi. Kuna alternatiivne kandidaat oleks vajanud valimiskomisjonis 66 häält, valiti Ho Iat-Seng valitsusjuhi ametikohale ilma vastaskandidaadideta.

Uus valitsus alustas tööd 20. detsembril. Uus valitsusjuht vannutati ametisse president Xi Jinpingi kolmepäevase Macau visiidi ajal. Valitsuses jätkasid kaks eelmise koosseisu viiest sekretärist: julgeolekusekretär ning transpordi ja riiklike ehitustööde sekretär. Samuti jätkasid kolm üheteistkümnest ametisolevast täitevnõukogu liikmest.

Aasta jooksul pöörati suurt tähelepanu mitmele seadusandlikule algatusele.

22. detsembril 2019 sai küberturvalisuse alase eelnõust seadus. Üks selle nõuetest on telekommunikatsiooniteenuste kasutajate, näiteks ettemaksuga SIM-kaardi ostjate registreerimine õige nime all. Seda nõuet rakendavad telekommunikatsiooniteenuste osutajad. Internetiteenuste osutajad peavad hoidma oma kasutajate veebitegevuse logifailid alles vähemalt aasta. Olulise taristu (nagu transport, telekommunikatsioon, elekter ja veevarustus) ettevõtjad on volitatud jõustama küberturvalisuse meetmeid. Kohtupolitsei koordineerimisel luuakse uus küberintsidentide eest hoiatamise ja neile reageerimise keskus (CARIC), et koguda teavet kõikide küberintsidentide kohta ning jälgida andmete edastamist ja andmevooge. Seaduse rikkumine võib kaasa tuua trahvi suurusega 50 000 kuni 5 miljonit Macau pataakat.

Julgeolekusekretär Wong Sio Chak rõhutas, et ametivõimud ei hakka jälgima üksikuid veebitegevusi ega piirama sõnavabadust, kuna kohtupolitsei jälgib vaid andmete liikumist, mitte ei analüüsi nende sisu. Macau ametnike ühendus (ATFPM) saatis julgeolekusekretärile kirja, kus muretseti, kas uus seadus on isikuvabaduste osas ja muudes küsimustes kooskõlas põhiseadusega.

Kavandatud uues kodanikukaitse seaduses on kriminaliseeritud kuulujuttude ja väärinfo levitamine hädaolukorras. Meedet kohaldatakse üksnes siis, kui ametiasutuste kodanikukaitse meetmed on täielikult aktiveeritud, näiteks taifuuni korral. Seaduseelnõu muudatused on heaks kiidetud, kuigi kodanikuühiskond ja pressioorganisatsioonid on väljendanud muret seoses meetme võimaliku mõjuga väljendusvabadusele ja ajakirjandusvabadusele.

Demokraatliku leeri seadusandja ettepanek muuta valitsusjuhi valimise seadust, et vältida olukorda, kus sellele kõrgele ametikohale jääb kandideerima vaid üks lõppkandidaat, lükati tagasi põhjusel, et üksnes valitsus saab teha ettepanekuid Macau poliitilise struktuuri muutmiseks.

Politsei andis teada, et Macausse paigaldatakse esimesed 50 avalikku näotuvastusega valvekaamerat, mida katsetatakse kuni 2020. aasta esimese kvartali lõpuni. Lisaks paigaldatakse ja katsetatakse umbes 50 liikluskaamerat sõidukite numbrimärkide tuvastamiseks. Kohalikel omavalitsustel on kavas paigaldada 2023. aastaks kuues etapis 2 400 videovalvekaamerat. Politsei ütles oma 7. novembri 2019. aasta avalduses, et näotuvastustehnoloogiat kasutatakse vaid siis, kui politsei uurib kriminaalasja.

Macau ametiasutused osutasid jätkuvalt julgeolekukaalutlustele, põhjendades oma keeldumist ajakirjanike, kodanikuühiskonna aktivistide ja avaliku elu tegelaste Macausse lubamisest, sealhulgas Hongkongist. Kuigi Macau sisserände eest vastutavatel asutustel on õigus keelduda oma territooriumile sisenemise õiguse andmisest, ei ole sellised juhtumid läbipaistvad.

Õigused, vabadused ja võrdsed võimalused

Õigusi ja põhivabadusi ning õigusriigi põhimõtet üldiselt austati Macau põhiseadusega ette nähtud määral ja kooskõlas põhimõttega „üks riik, kaks süsteemi“.

Seni ei ole astutud ühtki sammu, et luua inimõigustega tegelev sõltumatu asutus vastavalt ÜRO piinamistvastase komitee 2015. aasta detsembris esitatud soovitusetele.

Ajakirjandusvabadust üldjuhul austati, kuigi üha enam rakendati enesetsensuuri. Macau ajakirjanike liit tegi aasta jooksul avaldusi, kus juhiti tähelepanu ajakirjandusvabadusega seotud küsimustele, näiteks seoses Xi Jinpingi visiidile eelnenud survega.

Kogunemisvabadust Macaus enamasti austati. Politsei on siiski keeldunud andmast luba

avalike kogunemiste jaoks, mille eesmärk on olnud näidata üles solidaarsust meeleavaldajatega Hongkongis. 30. septembril 2019 lükkas kõrgeim apellatsioonikohus tagasi apellatsioonkaebuse, mis oli esitatud seoses keeluga avaldada meelt politsei jõhkruse vastu Hongkongis. Kohus leidis, et selline meeleavaldus oleks mitmel põhjusel ebaseaduslik ning lisaks sekkutaks sellega Hongkongi siseasjadesse. Tiananmeni väljaku sündmuste 30. aastapäeval korraldati küünaldega mälestustseremonia.

8. juulil kiitis seadusandlik kogu heaks valitsuse algatatud seaduseelnõu, millega nähti ette kohustuslik **miinimumpalk** kõikidele töötajatele, välja arvatud koduabilistele ja puudega töötajatele. Macau ei ole tõhusalt jõustanud Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) konventsioonides sätestatud **ühinemisvabadust ja kollektiivlääbirääkimiste õigust**. EL julgustab jätkuvalt Macaud seda tegema.

Märkimisväärsed pingutusi tehakse selleks, et võidelda **inimkaubanduse** vastu, muu hulgas pakkudes valitsusametnikele inimkaubanduse vastase võitluse alast koolitust ja uurides võimalikke sunniviisilise töö juhtumeid. EL on valmis tõhustama koostööd, et tegeleda selle üleilmse probleemiga.

Diskrimineerimine seksuaalse sättumuse ja sooidentiteedi alusel valmistab endiselt muret, eelkõige tööhõive, hariduse ja tervishoiu valdkonnas. Samasoolisi suhteid ei ole siiani lisatud seadusesse, millega koduvägivald on muudetud kriminaalkuriteoks. ÜRO majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õiguste komitee kutsus Macaud 2014. aasta juunis üles võtma vastu terviklik diskrimineerimise vastane õigusakt.

Macau on jätkanud jõulist võitlust **korruptsiooniga**, sealhulgas korruptsioonivastase komitee (CCAC) töö kaudu. 2019. aasta detsembris määrati ametisse uus korruptsioonivastase võitluse volinik. Korruptsioonivastase komitee märtsis avaldatud aastaaruandes on välja toodud peamised mureküsimused ja juhitud tähelepanu jätkuvatele jõupingutustele võitluses korruptsiooniga riigiametnike seas.

Majanduslik areng

Macau oli 2019. aastal oma **maailma suurima hasartmängutööstusega** jätkuvalt üks maailma rikkamaid, kui võtta aluseks SKP elaniku kohta.

Aasta jooksul **kahanes Macau majandus 4,7 %**, peamiselt teenusteespordi ja investeringute vähenemise tõttu. Investeringute maht vähenes eelmise aastaga võrreldes 20,1 %, suuresti põhjusel, et ehitustegevusse investeeriti vähem. Hasartmänguteenuste eksport kahanes eelmise aastaga võrreldes 4 %, turismiteenuste maht 5,7 %. Teenusteespordi vähenemine oli põhjustatud peamiselt sellest, et Macau külastajate kulutused kahanesid eelmise aastaga võrreldes 8 %. Kuigi turiste saabus aasta jooksul 10 % rohkem (kokku 39,4 miljonit külastajat, kellest 70 % tuli Mandri-Hiinast), vähenesid kulutused inimese kohta 16,5 %, mis tasakaalustas turistide arvu kasvu.

Hoolimata majanduslangusest on **Macaus endiselt täielik tööhõive**. Töötuse määr on olnud viimase kaheksa aasta jooksul (sealhulgas 2014.–2016. aasta majanduslanguse ajal) püsivalt alla 2 % ja 2019. aasta ei olnud erand. Erihalduspiirkond sõltub suuresti välismaalastest töötajatest, kes moodustavad laias laastus 40 % kogu tööjõust. Inflatsioon oli 2019. aastal kontrolli all, jäädes 2,75 % juurde.

Macau eelarvepositsioon püsis 2019. aastal tugev. Erihalduspiirkonnal on suured reservid (580 miljardit Macau pataakat ehk 67 miljardit eurot) ja selle fiskaalkonto on näidanud järjekindlalt eelarveülejääki.

Majanduspoliitikas jätkati turismi- ja hasartmängutööstuse (Macau peamiste tööstusharude) tugevdamise kõrval pikaajalisi püüdlusi mitmekesistada majandust. Macau uus valitsusjuht Ho Iat-Seng kinnitas neid prioriteete detsembris oma ametisseastumise kõnes ja uusaastasõnumis, kus ta tutvustas poliitilist platvormi, mis hõlmas keskendumist majanduse ja elatusvahenditega seotud küsimustele. Mitmekesistamisel pööratakse jätkuvalt tähelepanu järgmisele:

- konverentsi- ja messitööstuse ning loomemajanduse arendamine;
- Macau kui traditsioonilise Hiina meditsiini keskuse arengu edendamine;
- spetsiifiliste finantsteenuste, näiteks kapitalirenditeenuste edendamine ning
- Macau kui Hiina ja portugali keelt rääkivate riikide vahelise äri- ja kaubandusalase koostöö teenusteplatvormi arendamine.

Hoolimata mitmekesistamise alastest püüdlustest **sõltub Macau jätkuvalt suuresti hasartmängutööstusest ja turismist ning hasartmängusektori arvele langeb endiselt pool SKPst**. Üks Macau viieaastase arengukava (2016–2020) eesmärke on suurendada kasiinoettevõtjate muudest allikatest kui hasartmängudest saadud tulu osakaalu 2020. aastaks 9 %ni. Statistika- ja rahvaloendusameti detsembris avaldatud majanduse mitmekesistamise aruande kohaselt moodustas muudest allikatest kui hasartmängudest saadud tulu 2018. aastal kasiinoettevõtjate tulust 9,97 %. Mitmekesistamisel väljaspool hasartmängu- ja turismitööstust, sealhulgas finantssektori arendamisel, valmistab Macaule raskusi sobiva kvalifikatsiooniga tööjõu nappus.

Keskkonnakaitse ja kliimapoliitika on jätkuvalt suured katsumused. Ainsad märkimisväärsed edusammud 2019. aastal olid kilekottide eest tasu nõudmise süsteemi kauaoodatud kasutuselevõtt, jäätmete ekspordieelse eeltöötlemise parandamine ning arvukamate elektrisõiduki laadijate, plastpudelite ringlussevõtu seadmete ja veeautomaatide paigaldamine kõikjale erihalduspiirkonda. 2019. aastal avati Macau kiirraudteevõrgu Taipa liin, mille avamine oli kaua viibinud.

Piirkondlik koostöö

2019. aasta veebruaris avaldati kauaoodatud **Guangdongi-Hongkongi-Macau Greater Bay piirkonna** tegevuskava. Macaud nimetati selles kui üht neljast linnast (koos Hongkongi, Shenzheni ja Guangzhouga), mis mängib piirkonna arengus tähtsat rolli. Kavas on öeldud, et jätkates oma majanduse mitmekesistamist, peab Macau tugevdama oma positsiooni maailmatasemel turismi- ja vabaajakeskusena ning Hiina ja portugali keelt rääkivate riikide vahelise äri- ja kaubandusalase koostöö teenusteplatvormina. Neli kuud peale tegevuskava avaldamist avaldas Macau valitsus oma viieaastase arengukava (2016–2020) lisa, mis hõlmas Macau rolli Greater Bay piirkonna ülesehitamisel. Aasta jooksul kuulutati välja mitmesugused meetmed. Nende eesmärk oli muu hulgas suurendada tollikoostööd ning lihtsustada Macaust pärit inimeste jaoks elamist, õppimist ja töötamist mujal Greater Bay piirkonnas.

Koostöö finantsteenuste valdkonnas 2019. aastal edenes. Veebruaris pidi Macau tegema Greater Bay piirkonna tegevuskava kohaselt renminbides nomineeritud väärtpaberite turu loomiseks teostatavusuuringu. Oktoobris esitas Macau rahandusamet keskvalitsusele vastava taotluse. Juulis emiteeris Hiina Macaus esimesed *offshore*-riigivõlakirjad väärtusega kaks miljardit renminbit (286 miljonit USA dollarit).

2019. aasta detsembris toimunud president Xi Jinpingi visiidi paiku kuulutati välja hulk majanduse mitmekesistamist toetavaid meetmeid, milles keskenduti eelkõige finantssektorile. Kõige laiemal kõlapinnal sai Hiina Rahvavabariigi Panga teade, et Macaust renminbides tehtavate ülekannete päevalimiiti suurendatakse 50 000 renminbilt 80 000 renminbile, millega see viiakse Hongkongi limiidiga samale tasemele. Ent kuna selliseid ülekandeid teevad

üksikisikud, mitte ettevõtjad, oli see teade suuresti sümboolne. Peale selle anti teada, et hoogu antakse juurde plaanile luua uus börs, kus domineerib renminbi, ja renminbi arvelduskeskus. Samuti avalikustati poliitikameetmed, mille eesmärk on julgustada Mandri-Hiina panku ja kindlustusandjaid alustama tegevust Macaus ning toetada Mandri-Hiina finantsettevõtjate laienemist Macausse.

Täites oma rolli Hiina ja portugali keelt kõnelevate riikide vahelise sillana, püüab Macau olla renminbi kliirimiskeskus ning äri- ja kaubandusteenuste keskus portugali keelt kõnelevate riikide ja Hiina jaoks, kaubanduskeskus portugali keelt kõnelevatest riikidest pärit toodete jaoks ning konverentsi- ja messikeskus majandus- ja kaubanduskoostöö jaoks.

Macau arendab koos Zhuhaiga Hengqini saart, mis asub Macaust idas Guangdongi provintsis. Hengqinil asub mitmesugune taristu, sealhulgas noorte ettevõtluskeskus, traditsioonilisele Hiina meditsiinile keskenduv Guangdongi-Macau teadus- ja tehnoloogiapark, Guangdongi-Macau tööstuskoostöö park ning Macau Ülikool. President Xi Jinping teatas Macaud külastades, et Macaule antakse saarel maad juurde, et toetada Macau edasist arengut sellistes valdkondades nagu haridus ja tervishoid.

ELi ja Macau kahepoolsed suhted

2019. aastal oli EL Mandri-Hiina järel jätkuvalt Macau suuruselt teine impordiallikas, kust oli pärit 27,6 % Macau koguimpordist. Samas oli vaid 1,5 % erihalduspiirkonna kaubaekspordist suunatud Euroopasse. EL säilitas kaubavahetuses Macauga pikaajalise kaubandusülejärgi. Seda saab selgitada asjaoluga, et Macau impordinõudlus on koos hasartmängu- ja turismisektoriga aastate jooksul pidevalt kasvanud, samal aja kui Macau tootmissektor on kahanenud, andes laias laastus 1 % SKPst.

Kahepoolne kaubavahetus kasvas 2019. aastal 27,1 %, suurenedes 1,2 miljardini euron. ELi eksport Macausse suurenes eelmise aastaga võrreldes 33,2 % ja jõudis 1,1 miljardi euron, mille tulemusena tekkis miljardi euro suurune kaubandusülejärg. Macau on kasvav turg Euroopa luksускаupade jaoks. EL eksportis peamiselt tiptasemel nahktooteid, rõivaid, kelli ja ehteid, toiduaineid ja jooke ning autosid.

EL on Hongkongi ja Mandri-Hiina järel Macau suuruselt kolmas välisinvestor (kui offshore-keskused kõrvale jätta). Macau statistika kohaselt langeb ELi arvele 5,3 % (15,6 miljardit Macau pataakat) 2018. aasta välismaiste otseinvesteeringute kogumahust. 60 % ELi investeeringutest Macausse (9,2 miljardit Macau pataakat) tegi Portugal.

ELi-Macau ühiskomitee 23. koosolek toimus 11. juunil 2019 Brüsselis. Koosolekul käsitleti mitmesuguseid teemasid, mille hulka kuulusid kaubandus ja investeeringud, mitmepoolne koostöö, maksustamine, riigihanked, võitlus rahapesu ja terrorismi rahastamise vastu, keskkonnaküsimused ja inimkaubandus.

Pärast ELi-Macau ühiskomitee 2015. aasta koosolekut loodi ELi programmi „Horisont 2020“ alusel kaasrahastamismehhanism. 2019. aasta novembris korraldasid EL ning Macau teaduse ja tehnoloogia arendamise fond (FDCT) Macaus üheskoos konverentsi, et tutvustada Euroopaga koostöö tegemise võimalusi ning arutada viise, kuidas parandada Macau osalemist programmis „Horisont 2020“, kuna ühtki Macau üksust ei olnud selle programmi alusel rahastamiseks välja valitud.

Nagu igal aastal, koordineerisid **Macau Euroopa Kaubanduskoda (MECC)**¹ ja **Euroopa Kaubanduskoda Hongkongis** 2019. aastal ühiselt Euroopa ettevõtjate osalemist märtsis toimunud Macau rahvusvahelisel keskkonnakoostöö foorumil ja näitusel (MIECF) ning oktoobris toimunud Macau rahvusvahelisel kaubandus- ja investeerimismessil (MIF).

Macau-ELi koostööprogramm õigusvaldkonnas aitab kaasa Macau õigussüsteemi nüüdisajastamisele ja arendamisele. Uuritakse võimalusi laiendada koostööd selles valdkonnas. EL ja Macau jätkasid 2019. aastal oma pikaajalist konverentsitõlke alast koostööd. Euroopa Komisjoni suulise tõlke peadirektoraadi koolitajad on korraldanud Macau tõlkidele koolitusi alates 2006. aastast. Alates 2010. aastast on toimunud Macau Polütehnilises Instituudis igal aastal seminar, mis on kokku toonud ELi koolitajad ja Hiina eri ministeeriumide tõlgid, samuti Macau ja Mandri-Hiina ülikoolide kursusejuhid. Macau Polütehnilises Instituudis 2019. aasta detsembris avatud uus rahvusvaheline Portugali koolituskeskus konverentsitõlkidele on kasuks tulnud selles valdkonnas tehtava ELi ja Macau koostöö akadeemilisele suunale.

¹ Macau Euroopa Kaubanduskoda on hübriidorganisatsioon, millel on nii otsesed liikmed (kes esindavad ettevõtjaid) kui ka liikmed ELi liikmesriikide kaubanduskodadest.